

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«МЕТОДОЛОГІЯ
НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

*(для студентів денної та заочної форм навчання
усіх напрямів підготовки)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2017

Методичні рекомендації для організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія наукового дослідження» (для студентів денної та заочної форм навчання усіх напрямів підготовки) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. К. Садовніков. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 43 с.

Укладач канд. філос. наук **О. К. Садовніков**

Рецензенти:

В. В. Корженко, доктор філософських наук, професор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова;

В. В. Будко, доктор філософських наук, професор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою філософії і політології, протокол № 9 від 4.05.2016 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 Рекомендації щодо організації самостійної роботи	6
2 Види та терміни контролю знань студента.....	10
3 Види самостійної роботи та вимоги до їх виконання	12
4 Система нарахування балів та оцінювання роботи студента	16
5 Вимоги до написання контрольної роботи.....	20
6 Варіанти контрольних робіт з курсу «Методологія наукового дослідження».....	24
7 Проблемно-пошукові питання з курсу «Методологія наукового дослідження».....	29
8 Теми есе	31
9 Перелік питань, що виносяться на семестрову модульну контрольну роботу з курсу «Методології наукового дослідження»	32
10 Підсумковий тест за модулем «Методологія наукових досліджень».....	35
Список рекомендованої літератури	41
Додаток А Зразок титульного аркуша контрольної роботи.....	42

ВСТУП

Курс «Методологія наукового дослідження», що викладається у Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова, є нормативною навчальною дисципліною у системі вищої освіти України. Курс розроблено згідно умов кредитно-модульної системи, навчальних програм та планів ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. По завершенню курсу передбачається складання заліку у письмовій формі. Курс складається з лекцій та практичних занять, кількість яких визначається учбовим планами. Для заочної форми навчання передбачається виконання контрольної роботи, яка спрямована на вивчення та закріплення матеріалу курсу та є допуском до складання іспиту.

Лекційний матеріал розглядає зміст науки та її методологію, з позиції сучасних поглядів, зосереджується увага на загальних наукових методах та їх застосуванні у наукових дослідженнях як теоретичних так і практичних. Окрема низка матеріалу присвячено формальним вимогам, що висувуються до наукового дослідження та його оформлення у різних форматах наукової апробації та презентації. Приділяється увага роботі з науковими джерелами, їх відбору та використання у науковій практиці.

Проведення практичних занять орієнтовано на розгляд та пошук відповідей стосовно проблемних питань, що виникають при вивченні та засвоєнні матеріалів курсу і під час самопідготовки студента. Під час практичних занять закріплюються навички та вміння працювати з науковою літературою, відрізнити наукові данні від псевдонаукової інформації. Розвивати компетентності наукового фахівця, який усвідомлено обирає світоглядну та наукову парадигму, орієнтуючись у соціально-інноваційних процесах сьогодення задля вирішення наукової проблеми, що постає перед сучасним науковцем.

Самостійна робота студента в реаліях сучасності є ваговою часткою при засвоєнні матеріалів курсу та взагалі задля підготовки науковця, що здатний до власного наукового і творчого пошуку, а не тільки для компіляційної праці та обробки інформації. Тому матеріали курси націлені на те, щоб майбутній магістр та науковець мав можливість використовувати сучасні засоби та прилади, звертатися до соціальних технологій та колективному опиту з позицій критичного мислення, розвивати неординарне мислення, навіть при вирішенні тривіальних завдань учбового плану, розвивати «обчислювальне мислення» – короткочасно переробляти великі потоки інформації та резюмувати необхідні данні. Крім того, самостійна робота потребує певних вмінь для презентації її результатів та просування наукового дослідження до визначених меж.

При самостійної підготовці до практичних занять слід використовувати учбові посібники та методичні розробки з даного курсу, що розміщені в електронному репозиторії університету, доповнюючи надані там матеріали читанням оригінальної літератури і першоджерелами, список яких додається до кожної теми, що розглядається у даній методичній розробці.

Дані методичні рекомендації складено задля допомоги студентам скоректувати самостійну роботу та більш доцільно організувати вивчення курсу «Методологія наукового дослідження». А також придбати навички для ведення самостійної наукової праці як здобуваючи звання магістра, так і надалі.

1 Рекомендації щодо організації самостійної роботи

Перш ніж починати засвоєння курсу «Методологія наукових досліджень» слід порозумітися з цілями та завданнями, що постають перед магістром та науковцем у інформаційному суспільстві. Численні об'єми інформації та доступність до інформаційних ресурсів, стрімкий розвиток наукової бази та сучасні промислові можливості потребують фахівця, що відповідає не тільки заданим вимогам наукового робітника, а має можливість та здатність мобільного пристосування до змін, які потребує суспільство, що трансформується. Вже не достатньо накопичити якийсь об'єм знань та навичок на базі яких розвивати наукову діяльність у певному напрямку.

Сучасний науковець повинен постійно отримувати нові данні, переробляти їх та вдосконалюючи вводити їх до теоретичних та практичних розробок. Знання, що потребує сучасне суспільство, повинні працювати. Наука заради науки відійшла у минуле, сучасна наука це не тільки спосіб діяльності, що спрямовано на пізнання світу, а творча сила за допомогою якої людина перетворює світ задля існування у ньому, при тому ж комфортного існування.

Як показує статистика, тільки до 10 % випускників вищів стають вченими, тобто наукова діяльність стає їх професією, але ж розуміючи, що прогрес неможливий без наукових досягнень, з наукою та її результатами людина їде пліч опліч протягом всього власного існування. А тому не розуміючи сутність науки, не уявляючи як формуються та обертаються наукові знання, в яких формах презентуються та закріплюються, людина виводить себе за межі існування сучасного суспільства.

Курс «Методологія наукового дослідження» розраховано на два модулі: перший – методи наукового дослідження, другий – організація наукового дослідження. Кожний з цих модулів має специфічні

особливості, які слід враховувати при розгляданні учбового матеріалу та самостійної підготовки. Так перший модуль передбачає висвітлення основних теоретичних основ, питань методики, теоретичного і практичного підґрунтя для проведення наукових досліджень, оволодіння загальною методологією, що використовується у наукових дослідженнях. Другий модуль зосереджує увагу студентів на організаційних питаннях наукового дослідження, його формах та видах презентації, вимогах, які потрібно виконувати у наукових дослідженнях.

Метою самостійної роботи студента слід вважати розвиток необхідних та головних навичок задля здобуття студентами базових знань з методології та методики наукових досліджень, закріплення навичок з технології та організації наукової діяльності, вимог, що висуваються перед дослідником з боку науки та наукового співтовариства.

Завдання, що постають перед майбутнім магістром у ході вивчення курсу «Методологія наукового дослідження»:

- ознайомлення з сучасними методологічними концепціями наукового пізнання, розуміння їх сильних та слабких моментів для подальшого використання у власних наукових розробках;
- ознайомлення з основами методики наукових досліджень та вміння їх застосування в науковій практиці;
- формування цілісного бачення науково-дослідницького процесу;
- придбання власної методологічної позиції у науці на науково-дослідному шляху;
- вдосконалення вмінь у здійсненні інформаційного пошуку, у доборі й опрацюванні наукової інформації, у виборі об'єкту та суб'єкту дослідження, у формулюванні мети та завдань дослідження та розробки висновків.

З'ясувавши для себе мету та завдання курсу, придбавши розуміння у доцільності даного курсу та застосування його матеріалів у власних наукових пошуках, стає сенсом переходити до вивчення матеріалів курсу. Самостійне вивчення тем, з яких складаються окремі модулі слід починати з розуміння питань, які розглядаються в темі, з'ясувати для себе на що спрямовані матеріали даної теми, уявити, що цінного саме для Вас можна знайти розглядаючи відповідну тему. Далі перейти до тексту підручника. При читанні рекомендується скласти короткий план-конспект, у якому відобразити найголовніші положення теми та питання, що визивають труднощі або не розуміються. На практичних заняттях це стане у нагоді щоб разом з викладачем розібратися у складних моментах, що виникли у процесі навчання. По закінченні вивчення теми пропонується звернути увагу на питання для закріплення матеріалу, відповідаючи на них Ви зможете для себе з'ясувати як добре засвоєно матеріали підручника.

Дуже рекомендовано не зупинятися тільки на знайомстві з матеріалами підручника, а й вдосконалити власні знання читанням першоджерел, зробити навіть короткий огляд іншої учбової літератури, що стосується даної теми. По завершенню, у конспекті зробити стислі висновки, у яких відобразити власні погляди на рішення проблем, що містилися у відповідній темі.

У разі якщо залишилися якісь незрозумілі моменти та потребується допомога викладача, не завжди доцільно чекати аудиторного заняття, Ви можете отримати необхідну консультацію у часи, що передбачені для цього згідно графіку, якій є на кафедрі філософії і політології. Також слід використовувати усі можливості Інтернет, а саме електрону пошту, сторінки кафедри та викладача на вузівському сайті.

По закінченні курсу, майбутній магістр оволодіє знаннями, вміннями та здобуде необхідні компетентності. Так передбачається, що він буде:

Знати:

- ознаки наукового знання;
- методи наукового дослідження;
- види визначень, доказів, пояснень і передбачень у науці;
- плюралістичні прояви наукового знання і пізнання.

Вміти:

- розрізняти наукові та псевдонаукові знання;
- оцінювати альтернативи в науковому знанні і пізнанні;
- вибирати альтернативи в науковому знанні і пізнанні;

Мати компетентності:

- розуміння цивілізаційних і культурних передумов науки
- здатність орієнтуватись у категоріальному апараті науки
- володіти дослідницькими навичками
- здатність формувати стратегію власного теоретичного досвіду, визначати його предмет, цілі та завдання.

2 Види та терміни контролю знань студента

Контроль знань студента розділено на декілька етапів.

Поточний контроль – надає можливості перевірити як засвоєні знання по окремій темі. Для цього передбачається тестування аудиторне або комп'ютерне, поточні контрольні завдання, робота на практичному занятті, перевірка конспекту підготовки та інші завдання, які залежать від особливостей теми та надаються безпосередньо викладачем. Поточний контроль відбувається на практичних заняттях, що передбачає виступи, розмову, відповіді на учбові питання, перевірку домашніх завдань, а також студент може самостійно виконувати необхідні завдання, що містяться після теми, що надає можливості для підняття рейтингу студента та збільшення кількості балів. Проведення практичних занять відбувається згідно учбового розкладу. Поточний контроль завершується після проходження модуля та складання модульного контролю.

Модульний контроль – узагальнює отриманий матеріал відповідної частки курсу «Методологія наукового дослідження». Завдяки модульному контролю перевіряється комплексне бачення проблематики відповідного розділу, та з'ясовується можливість подальшого просування, або необхідність повернутися для більш кращого засвоєння матеріалу. Для допуску до проходження модульного контролю студент повинен отримати якнайменше 5 балів, виконуючи завдання поточного контролю.

Форми проведення модульного контролю передбачаються різні. Це можуть бути питання, що узагальнюють матеріали модулю, на які потрібно скласти відповіді. Це можуть бути тестові завдання. Також модульний контроль може бути проведений на декількох рівнях: перший достатній рівень здійснюється в тестовій формі, середній рівень доповнюється відповідями на проблемно-пошукові питання, високий рівень визначається написанням есе.

Проходження модульного контролю здійснюється послідовно від першого до третього рівня. Студент може сам визначити на якому рівні зупинитися, залежно від наявних знань та бажаної кількості балів. Терміни модульного контролю визначаються викладачем та календарним розкладом занять, на першій лекції, терміни оголошуються і надалі сприймаються як контрольні точки засвоєння курсу. Слід звернути увагу, що не можна проходити модульний контроль у разі якщо попередній модульний контроль не було пройдено. Якщо за якимось причинами модульний контроль було пропущено слід звернутися до викладача та з'ясувати подальші дії. У разі якщо пропущено хоча б один з модульних контролів, студент не матиме допуску до семестрової модульної контрольної роботи.

Семестрова модульна контрольна робота (залік або диференційний залік, залежно від учбового плану) – узагальнення усього матеріалу курсу перевірка наявних знань з предмету «Методологія наукового дослідження». Проводиться згідно розкладу, який визначає учбова частина вузу, в період сесії. Форма семестрової контрольної роботи – письмова у вигляді відповідей на питання. Їх примірний перелік наводиться у окремому розділі. Формулювання питань може відрізнятися від наведених у прикладі, але самі питання не виходять за межі курсу, що вивчається. Присутність студента на семестровій контрольній роботі обов'язкова. Якщо за якимось обставинами студент не був присутній, його подальші дії визначає деканат, і тільки з дозволу деканату призначається можливість та час для проходження модульної контрольної роботи вдруге.

3 Види самостійної роботи та вимоги до їх виконання

Самостійна робота студента потребує не тільки її виконання, а й здобуття знань, які дійсно відповідають рівню сучасної науки, можуть використовуватися як в професійній діяльності, так і у повсякденному житті. Тому результати самостійної роботи слід представляти викладачу, що допоможе виправити можливі помилки, скоректувати процес отримання знань, більш вправно здійснювати роботу по здобуттю необхідного знання. Крім того, виконання завдань, що передбачаються при самостійній роботі, надають додаткові бали та підвищують рейтинг студента. Курс «Методологія наукового дослідження» передбачає декілька різновидів завдань, що виносяться на самостійну роботу.

Відповіді на проблемно-пошукові питання – це питання, що розташовуються окремим блоком у даному методичному посібнику та відповідають матеріалам відповідної теми. Проблемно-пошукові питання можуть мати різну кількість, що залежить від складності теми та самих питань. Ці питання розраховані на роздуми, на пошук вирішення певної філософської проблеми, тому, як правило, ці питання можуть мати декілька шляхів вирішення проблеми, її розгляду та висновків. Виконувати проблемно-пошукові питання слід після закінчення теми, коли є розуміння учбового матеріалу, що викладено на лекції, доповнено матеріалами підручника та закріплено на практичному занятті.

Шлях вирішення проблемно-пошукового питання залежить від підготовки, світосприймання, вміння послідовно, логічне пред'явити та обґрунтувати власну точку зору. Відповіді слід формувати як можливо лаконічніше, але не в збиток для розкриття рішення та нехтуючи доказовими елементами. Для цього намагатися відповідати саме на питання, не відволікаючись на зайві розміркування, намагатися дотримуватися однієї лінії у власному дослідженні. Пошук відповіді слід

здійснювати таким чином, що б думки продовжували одне одну, використовуючи при цьому методи індукції, дедукції, аналізу та синтезу.

Так користуючись індуктивним методом спочатку розглянути подібності, далі розбіжності та нарешті супутні зміни і залишки, після чого вже робити висновки. Застосовуючи метод дедукції починати слід з простого та очевидного, з цього робити більш складні висловлювання, уважно слідкувати за безперервністю умовиводів. Метод аналізу – це виділення і вивчення окремих частин об'єктів дослідження, при цьому матеріал, що використовується повинен бути репрезентованим, тобто відповідати характеру дослідження та бути достатньо показовим. Синтез надає можливості поєднати окремі частки та представити єдине бачення. Кожний з цих методів має певні достоїнства та недоліки, вміння обрати та використовувати необхідний метод, або їх конгломерацію залежить від вмінь та навичок дослідника.

Завершувати відповідь на проблемне-пошукове питання слід стислим висновком, у якому максимально коротко та зрозуміло вказати результати дослідження.

Есе – різновид самостійної роботи, який є маленьким науковим дослідженням. Само слово «есе» з французької перекладається як спроба, так есе можна сприймати як підготовку до наукового дослідження, як пробу самостійного дослідження. Есе передбачає власні міркування в розробці обраної філософської проблеми, спробу вирішення обраної проблеми. При написанні есе можна дозволити собі бути суб'єктивними, висловлювати спірні міркування, спиратися на інноваційні матеріали. Але ж зберігати грані між науковим дослідженням та псевдонауковими просторікуваннями.

В есе потрібно зробити постановку проблеми, вказати на її актуальність та користь від вирішення обраної проблеми. В есе не завжди є можливість вирішити проблему повно та досконало, тому необхідно

окреслити цілі та завдання які ставить перед собою дослідник. Далі, спираючись на наукові факти та першоджерела, зробіть спробу вирішення проблеми згідно цілям та завданням, що були окреслені. Свої докази слід намагатись робити доказовими та обґрунтованими. По завершенню зробити висновки та можливі перспективи у вирішенні проблеми.

За об'ємом есе не повинно перевищувати двох аркушів, це звісно замало для наукового дослідження, але достатньо для проби власних сил. Тему есе краще обирати самому відповідно до власних інтересів, але у межах предмету «Методологія наукового дослідження», також деякі теми для есе пропонуються у окремому розділі даного посібника.

Наукова робота – це від самостійної роботи, що розраховується на студентів, які мають бажання отримати знання більші, ніж це передбачає запропонований курс, які бажають вдосконалити та розширити власні знання. На цей вид самостійної роботи необхідно звернути увагу студентам, які мають намір продовжити своє навчання у аспірантурі та взагалі присвятити себе науковій діяльності. Враховуючи, що «Методологія наукового дослідження» має загальні основи, не дуже важливо в якій науковій галузі плануються подальші наукові дослідження. Головне це накопичення практичного досвіду в науковій практиці та дотримання головних положень методології.

За своєю структурою наукова робота повинна відповідати вимогам, що висуваються ВАК України для наукових робіт. А її об'єм залежить від того, на що спрямовує свою працю автор, тобто це може бути участь у олімпіадах молодих науковців, конкурсі наукових робіт, науковій конференції тощо. Залежно від обраного і буде визначатися обсяг та формат роботи, згідно вимогам які висувають організатори наукових заходів.

Вибір теми, формат, структуру та форму наукової роботи слід обирати при взаємодії з викладачем, котрий виконує роль наукового керівника. З

науковим керівником також треба обрати варіант фіксації наукової роботи: публікація наукової роботи або її головних положень у вигляді тез в збірнику конференції, підтвердження участі в олімпіаді або виступу на конференції, допускаються й інші варіанти в залежності від обраного формату представлення наукової роботи, але ж підтвердження наукової роботи є обов'язковим.

4 Система нарахування балів та оцінювання роботи студента

Проходження курсу «Методологія наукового дослідження» передбачає контроль знань студента згідно кредитно-модульній системі, що існує у вузі. За кожне виконане у межах курсу завдання, студент отримує бали, які накопичуються, а їх сума визначає рейтинг студента на шляху здобуття знань. Завдання виконуються послідовно у межах модулю, закінчення модулю визначається модульною контрольною роботою. Після чого відбувається перехід до іншого модулю. По закінченні модулів набрані бали підсумовуються та визначається їх загальна кількість. За два модулі студент повинен набрати як найменше 31 бал, ця сума балів дає можливість бути допущеним до семестрової контрольної роботи.

Студенти заочної форми навчання виконують ще й контрольну роботу, якщо це передбачено програмою курсу. Без написаної, вчасно зданої та зарахованої контрольної роботи студент не має допуску до іспиту. Бали за контрольну роботу додаються до суми балів, які було набране за три модулі.

Семестрова контрольна робота завершує курс, отримані на семестровій контрольній роботі бали додаються до балів, що були набрані раніше. Семестрова модульна контрольна робота повинна бути виконана більш ніж на 15 балів. Загальна кількість балів визначає результат роботи студента по вивченню курсу.

Таким чином, робота студента по вивченню курсу складається з балів, що зараховані за два модулі, балів контрольної роботи для студентів заочного навчання, та балів семестрової модульної контрольної роботи. У разі, якщо хоча б за один із модулів, контрольну роботу, або семестрову контрольну роботу не зараховано балів, результати курсу не можуть бути визначені. У такому разі слід заздалегідь з'ясувати причину недоліку балів та встановити з викладачем види робіт, що нададуть можливість підняти

власний рейтинг. Якщо це відбувається після семестрової модульної контрольної роботи, то можливість виправлення рейтингу та терміни визначаються деканатом.

Загальне оцінювання курсу виконується згідно встановленим нормам, що відображено у наведеній нижче таблиці (табл. 4.1):

Таблиця 4.1 – Рейтингова таблиця визначення загальної оцінки курсу

Кількість балів	Національна оцінка	Європейська оцінка
90–100	Відмінно	A
82–89	Високо добре	B
74–81	Добре	C
64–73	Задовільно	D
60–63	Слабо задовільно	E
35–59	Незадовільно з можливістю перездачі	FX
1–34	Незадовільно без права перездачі	F

Бали за модулями розподіляються так (табл. 4.2):

Таблиця 4.2 – Розподіл балів за модулями

Модуль 1	Модуль 2	Контрольна робота	Семестрова модульна контрольна	Загальна кількість
Для денної форми навчання				
1–40	1–30	Не передбачено	1–30	1–100
Для заочної форм навчання				
1–30	1–30	1–10	1–30	1–100

У курсі «Методологія наукового дослідження» передбачаються роботи, які є обов'язковими для виконання та ті, що виконуються за бажанням студента. Обов'язкові завдання передбачають можливість набрати певну кількість балів якої вистачить на достатній рівень. Для

того, щоб досягти більш високого рівня, виникає необхідність виконувати і необов'язкові види робіт. Перелік видів робіт та передбачена за їх виконання кількість балів наводяться у наступній таблиці (табл. 4.3).

Таблиця 4.3 – Види робіт студента та кількістю балів за їх виконання

№ з/п	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів за контрольний захід
1	Перевірка знань отриманих на лекції	Обов'язково	5
2	Робота на практичних заняттях	Обов'язково	5
3	Поза аудиторне тестування	Обов'язково	5
4	Аудиторне тестування	Обов'язково	5
5	Поточна контрольна робота	Обов'язково	5
6	Модульна контрольна робота	Обов'язково	10
7	Виконання домашніх завдань: відповіді на проблемно-пошукові питання	За бажанням, при взаємодії з викладачем	5
8	Написання есе (1-2 сторінки)	За бажанням, при взаємодії з викладачем	10
9	Наукова робота	За бажанням, при взаємодії з викладачем	30

Визначення та зарахування балів за виконані роботи спирається на критерії які можна сприймати як універсальні, що застосовуються як для визначення балів за окрему роботу, так можуть використовуватися і для визначення рівня знань з усього курсу. Критерії представлено у вигляді такої таблиці (табл. 4.4).

Таблиця 4.4 – Критерії нарахування балів

Параметри	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
Володіння понятійним апаратом	Головні поняття та категорії засвоєно	Поняття засвоєно, але у деяких випадках є недоліки	Поняття засвоєно слабо є плутанина	Головні поняття та категорії не засвоєно
Знання наукового фактичного матеріалу	Вільне володіння необхідним науково-фактичним матеріалом	Необхідний науково-фактичний матеріал використовується не в повному обсязі	Науково-фактичний матеріал використовується фрагментарно в недостатньому для подальших досліджень обсязі	Науково-фактичний матеріал не використовується
Вміння проводити аналіз та робити узагальнення	Науковий аналіз та висновки робляться самостійно на базі науково-фактичного матеріалу з використанням сучасних наукових здобутків	Науковий аналіз робиться самостійно, але допускаються помилки та непослідовні висновки	Переказ учбового матеріалу з елементами самостійного аналізу	Переказ учбового матеріалу
Знання учбової та допоміжної літератури курсу	Вільне володіння матеріалами підручника, знання основної та допоміжної літератури	Володіння матеріалами підручника, знання основної літератури	Володіння матеріалами підручника	Не знання матеріалів підручника
Повнота висвітлення матеріалів курсу	Вільне володіння матеріалами курсу, відповіді на усі питання вичерпні	Вільне володіння матеріалами курсу, відповіді на питання не обгрунтовані	Володіння матеріалами підручника та лекцій	Слабке володіння матеріалами підручника
Оцінювання тестових завдань	Усі відповіді вірні	До 80 % вірних відповідей	До 60 % правильних відповідей	До 50 % правильних відповідей

5 Вимоги до написання контрольної роботи

Контрольна робота виконується після засвоєння основних матеріалів курсу, та має ціль закріпити та узагальнити отриманні знання, придбати власне бачення по вирішенню філософських питань та вміти обґрунтовано довести доводи, що сприяють підтвердженню істинності обраної точки зору. Контрольна робота складається з письмових відповідей на питання, що відповідають належному варіанту. Варіант контрольної роботи визначається за останньою цифрою номеру залікової книжки студента. Наприклад, номер залікової книжки 2345678, остання цифра 8, отже це відповідає варіантам які закінчуються на 8, відповідно 8, 18, 28, з цих варіантів можна робити вибір, залежно від привабливості питань за власним бажанням. Виконувати слід тільки один варіант з можливих. Об'єм відповіді контрольної роботи залежить від складності питання та підготовленості студента. Контрольна робота виконується у письмовій формі. Варіанти контрольних робіт наводяться у окремому розділі даного методичного посібника.

Структура та форма відповіді повинна відповідати загальним вимогам, що існують у вищій школі України. Орієнтуватися необхідно на «ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у Сфері науки і техніки»¹. До структури контрольної роботи входить: титульний аркуш за зразком, що наведений у додатках (додаток А); зміст роботи з указівкою сторінок, робиться у вигляді розгорнутого плану відповіді на питання; безпосередньо детальні та вичерпні відповіді на питання контрольної роботи обраного варіанту; список використаних джерел, який оформлюється згідно встановленим ВАК України вимогам², для полегшення можливо користуватися порталом: <http://vak.in.ua>; при

---

¹ http://www.sumdu.edu.ua/images/stories/scientific_inf/research/dstu_3008-95.pdf

² ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDТ)». – Київ : Держстандарт України, 2007. – 47 с.

необхідності додаються: список скорочень, схеми, таблиці та інше з обов'язковим включення до плану роботи окремими пунктами.

При складанні відповіді спочатку треба зосередитися та позначити важливість пошуку відповіді на питання контрольної роботи – актуальність. Далі визначити об'єкт та предмет, які складають основу та визначають відповідь. Наступним шагом окреслити цілі які постають задля розкриття відповіді та визначити завдання, виконання яких дасть можливість порозумітися в обраних питаннях. Дуже бажано зробити огляд джерел у яких обранні для контрольної роботи питання вже розглядалися та вказати результати, які було досягнуто. Ці положення складають так звану вступну частину.

Далі можна рухатися до формування головної частини відповіді. Головна частина це послідовне вирішення завдань, що були поставлені у вступній частині та висновки на підставах вирішення проблем. При складанні відповіді слід звернути увагу на відбір фактів, що закладаються в основу; на логічні обґрунтування, що робляться на підставі обраних фактів; задля знаходження вірного рішення краще звертати увагу на першоджерела; вдумливо відноситися до отриманої інформації; враховувати умови в яких народжувалися ті чи інші міркування філософського плану. При складанні відповіді на контрольні питання вказувати власне відношення до вирішення поставленої проблеми з урахуванням проблем, що існують сьогодні.

Третя частина відповіді це узагальненні висновки, стислий виклад рішень завдань, що були поставлені та перспективи розгляду цих проблем, що розглядалися в роботі. Також слід вказати, що позитивного та негативного здобув для себе автор роботи при розгляді контрольних питань.

Особливо необхідно підкреслити, що робота повинна бути оригінальною. Не допускаються навіть натяки на плагіат. Усі необхідні

цитати та запозичення слід оформлювати згідно існуючим правилам оформлення наукової роботи. Посилення на роботи інших авторів виконуються у вигляді виносок, які робляться знизу сторінки з вказанням автору, назви, на вихідних даних джерела, сторінок звідки узято запозичення. Встановленим чином оформлюються посилення і на інтернет-ресурси, обов'язково вказується назва сайту та розміщується адреса сторінки звідки взята інформація. З зразком оформлення можна ознайомитися на сайті Науково-технічної бібліотеки національного університету «Львівська політехніка», режим доступу: <http://library.lp.edu.ua/yak-oformyty-spysok-literatury>.

Після закінчення та належного оформлення контрольна робота передається на перевірку викладачу. Засобів передачі існує декілька:

1. Робота передається безпосередньо викладачу на найближчому аудиторному занятті.

2. Контрольна робота передається на кафедру філософії і політології, що розміщується в аудиторії 405 центрального корпусу університету.

3. При попередньому узгодженні з викладачем висилається на електронну пошту викладача. Викладач та система зв'язку з ним з'ясовується під час установочної лекція з якої починається курс. Крім того, уся необхідна інформація розміщується на сторінці кафедри за адресою: <http://fps.kname.edu.ua/index.php/ru/>.

Оцінювання роботи здійснюється за декількома критеріями. По перше, встановлюється рівень – теоретичний або дослідницький. Теоретичний рівень це робота у якій тема розкрита за допомогою загальновідомих в науковому середовищі знань, та з застосуванням підходів та методів, що вже використовувалися. Доречно застосовано та розкрито основні поняття та терміни, що стосуються роботи. Дослідницький рівень містиці у собі усі наведені положення теоретичного рівня, але ж робота складена на основі достатньої кількості першоджерел,

має систематизований огляд та аналіз різних думок, у роботі використано декілька підходів до вирішення проблеми, на базі чого робиться власний висновок та відображається власна точка зору. Далі при оцінюванні роботи розглядається грамотність оформлення та відповідність вимогам що висуваються до контрольної роботи. Робота виключає граматичні та стилістичні помилки, має вповідати правилам цитування та оформлення посилань на інші джерела, містить належним чином оформлений список джерел, структура та форма відповідей здійснено відповідно вимогам. При перевірці роботи та встановлення кількості балів за контрольну роботу особливо звертається увага на творчість та новаторство. У роботі власна точка зору, самостійні шляхи вирішення проблеми та висновки мають бути належним чином викладені, зрозуміло та ясно показана логіка рішення положень, що вже маються, до самостійна позиція. Таким чином, робота набуває творчий характер, а студент набуває навички самостійної роботи, а не тільки копіювання та компіляції.

6 Варіанти контрольних робіт з курсу «Методологія наукового дослідження»

Варіант 1

1. Поняття про науку, її роль у розвитку суспільства.
2. Наукові дослідження: поняття, види та форми організації.

Варіант 2

1. Цілі та задачі наукового дослідження.
2. План наукового дослідження.

Варіант 3

1. Структура та класифікація науки.
2. Раціональна організація розумової праці дослідника.

Варіант 4

1. Експертний метод дослідження.
2. Обробка наукової інформації

Варіант 5

1. Наукова ідея, науковий принцип. Наукові поняття та гіпотези.
2. Методи та функції розуміння.

Варіант 6

1. Задачі та методи теоретичного дослідження.
2. Типи та методи наукового пояснення.

Варіант 7

1. Експериментальні дослідження.
2. Методи передбачення та прогнозування.

Варіант 8

1. Критерії та норми наукового пізнання
2. Об'єкт і предмет дослідження.

Варіант 9

1. Наукова проблема – вихідний пункт дослідження.
2. Наукова діяльність. Види наукової діяльності.

Варіант 10

1. Історичні етапи науки.
2. Системний метод дослідження.

Варіант 11

1. Наука ХХ століття і початку ХХІ століття: характерні особливості.
2. Методи економічного дослідження.

Варіант 12

1. Філософські методи та їх роль у науковому пізнанні
2. Цитування в науковій роботі.

Варіант 13

1. Постановка проблеми наукового дослідження.
2. Методи соціального дослідження.

Варіант 14

1. «Метод», «методика» та «методологія».
2. Наукова інформація та способи її пошуку.

Варіант 15

1. Дедукція та індукція як методи наукових досліджень.
2. Пошук інформації, його етапи.

Варіант 16

1. Визначення гіпотези, її якісна характеристика, види гіпотез.
2. Наукова публікація. Поняття. Функції основні види.

Варіант 17

1. Експеримент: поняття і види.
2. Оформлення посилань на використані літературні та інформаційні джерела

Варіант 18

1. Методи емпіричних і теоретичних досліджень.
2. Систематизація результатів наукового дослідження.

Варіант 19

1. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження.
2. Джерела інформації та їх класифікація.

Варіант 20

1. Загальнонаукові, конкретнонаукові та спеціальні методи.
2. Співвідношення об'єкта і предмета дослідження. Мета і завдання дослідження.

Варіант 21

1. Поняття методології, методики, методу.
2. Зміст вступу і висновків наукової роботи.

Варіант 22

1. Ідеалізація як метод наукових досліджень.
2. Планування науково-дослідної роботи.

Варіант 23

1. Спостереження як метод дослідження.
2. Основна частина наукової роботи.

Варіант 24

1. Наукова теорія та її класифікації.
2. Основні джерела наукової інформації.

Варіант 25

1. Структура та функції наукової теорії.
2. Наукова інформація: поняття і види.

Варіант 26

1. Науковий факт як вихідний момент наукового дослідження.
2. Наукова діяльність та її форми.

Варіант 27

1. Абстрагування та ідеалізація як початок теоретичного дослідження.
2. «Мозкова атака», її сутність та використання.

Варіант 28

1. Постановка та розробка наукової проблеми.
2. Стадії науково-дослідного процесу та їх характеристика.

Варіант 29

1. Виникнення проблеми та проблемної ситуації.
2. Поняття та особливості наукового дослідження.

Варіант 30

1. Критерії та норми наукового пізнання.
2. Наукова робота: поняття, види, загальна характеристика.

**7 Проблемно-пошукові питання з курсу
«Методологія наукового дослідження»**

Модуль 1

1. Як на Вашу думку, що є головним у розвитку науки?
2. Чому різні галузі науки повинні використовувати єдину методологічну основу?
3. Які сучасні концепції методології науки є найбільш доцільними? Відповідь обґрунтуйте.
4. Чи є сенс у наукових дослідженнях використовувати процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації? Відповідь обґрунтуйте.
5. Ознайомившись з теорією Т. Куна дайте відповідь: На яку науку слід орієнтуватися у власних дослідженнях: на революційну або ж нормальну? Відповідь обґрунтуйте.
6. Наукові теоретичні дослідження слід базувати на правилах та законах формальної логіки чи спиратися на здоровий глузд? Відповідь обґрунтуйте.
7. Що позитивного є нелінійному мисленні як новому науковому стилю мислення? Відповідь обґрунтуйте.
8. Що найбільш важливе для дослідника в науковому пізнанні власна суб'єктивність або ж орієнтування на об'єктивність? Відповідь обґрунтуйте.
9. Які якісні ознаки науки як специфічного відношення людини до світу Ви вважаєте теми, що превалюють? Відповідь обґрунтуйте.
10. До яких меж слід використовувати творчість та фантазію у науковому пізнанні? Відповідь обґрунтуйте.

Модуль 2

1. Чому наукові дослідження потребують певної стандартизації як на етапі дослідження так і на етапі презентації результатів? Відповідь обґрунтуйте.

2. Чому у науковому дослідженні обов'язково слід акцентувати увагу на об'єкті, предметі, цілях та завданнях, якщо це зрозуміло у ході самої роботи? Відповідь обґрунтуйте.

3. Які методи збору та обробки інформації є найбільш доцільними для сучасного дослідника? Відповідь обґрунтуйте.

4. Яких новацій потребує сучасне оформлення результатів дослідження та їх впровадження у практику? Відповідь обґрунтуйте.

5. В умовах суспільства, що потребує науковцю у своїй роботі слід орієнтуватися на потреби суспільства, власні наукові інтереси або ж на загальний розвиток науки? Відповідь обґрунтуйте.

6. Чи є важливою апробація результатів дослідження, якщо результат вочевидь?

7. На основі Вашої кваліфікаційної роботи подайте характеристику методології та джерельної бази дослідження.

8. Визначте відмінності магістерської роботи від інших видів кваліфікаційних наукових робіт.

8 Теми есе

1. Сучасний стан науки, її роль у житті суспільства.
2. Рушійні сили еволюції науки.
3. Межі наукового дослідження та можливість їх подолання.
4. Мова та стиль наукового дослідження в сьогоденні.
5. Інтелектуальна наукова власність в інформаційному суспільстві.
6. Етика сучасного науковця.
7. Сучасні форми викладу наукового матеріалу.
8. Сучасні джерельні бази, особливості їх використання.
9. Системний підхід в сучасному науковому дослідженні.
10. Наукова діяльність і глобалізація науки.
11. Стан вузівської науки в Україні.
12. Сучасна реалізація системи управління науково-дослідною діяльністю вищого навчального закладу.
13. Стан науково-дослідної роботи студента.
14. Теорія та практика в сучасному науковому процесі.
15. Особливості праці науковця.
16. Роль особистості вченого в науці.
17. Раціональний трудовий режим дослідника.
18. Інтелект, захопленість і впевненість науковця.
19. Ефективність наукової праці вченого.
20. Ефект і ефективність в наукових дослідженнях.

9 Перелік питань, що виносяться на семестрову модульну контрольну роботу з курсу «Методології наукового дослідження»

1. Дайте визначення змісту науки залежно від ролей, які вона виконує в суспільстві.
2. Охарактеризуйте існуючі функції науки.
3. Дайте визначення науковій діяльності та перелічите її форми.
4. Поняття характеристика та визначення елементів науки як системи знань (наукова ідея, наукові закони, парадокс, науковий факт, гіпотеза, теорія).
5. Виникнення та становлення науки.
6. Сучасні концепції методології науки. Предмет філософської методології.
7. Метод, методологія, методика. Методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації.
8. Позитивізм, Віденський гурток і індуктивна методологія.
9. Критичний раціоналізм К. Поппера і методологія фальсифікаціонізму.
10. Праця «Структура наукових революцій» Т. Куна, нормальна і революційна наука.
11. Герменевтика – методи інтерпретації, розуміння та предрозуміння (Г. Гадамер, П. Рікер, М. Гайдеггер).
12. Метод феноменологічної дескрипції Е. Гусерля.
13. Витоки, генезис та розвиток логіки наукового мислення. Формальна логіка і логіка здорового глузду.
14. Основні вимоги принципу раціональності. Детермінізм і випадковість у пізнанні природних та соціально-економічних явищ.
15. Проблема виведення законів. Динамічні і статистичні закони та закономірності.

16. Сучасні стилі наукового мислення. Нелінійне мислення як новий стиль наукового мислення.
17. Якісні ознаки науки як специфічного відношення людини до світу. Суб'єктивність та об'єктивність в науковому пізнанні.
18. Види соціально-гуманітарного знання, що претендують на науковість: лженаука, «патологічна наука», «псевдонаука», «новий саєнтизм», «альтернативна наука».
19. Класифікація наук, її призначення, мета та способи побудови.
20. Критерії та норми наукового пізнання.
21. Класифікація методів пізнання.
22. Організація науки в Україні.
23. Структура науки як системи знань та визначення її окремих елементів, складових частин.
24. Опишіть форми науково-дослідної роботи.
25. Дайте визначення наукової організації праці та охарактеризуйте її елементи.
26. Охарактеризуйте суть науково-дослідного процесу.
27. Визначте суть поняття та охарактеризуйте види «мозкової атаки».
28. Дайте визначення понять «наукове дослідження», «науково-дослідний процес».
29. Дайте визначення понять «метод», «методика», «методологія».
30. Розкрийте класифікацію методів наукового дослідження.
31. Охарактеризуйте загально філософські методи пізнання.
32. Розкрийте склад загальних методів досліджень.
33. Дайте характеристику частковим методам.
34. Висвітліть основні етапи науково дослідного процесу.
35. Етапи виконання науково-дослідної роботи.

36. Поняття та критерії ефективності інформації у науковому дослідженні.
37. Джерела інформації та їх класифікація.
38. Оформлення посилань на використані літературні та інформаційні джерела в звіті про науково-дослідну роботу.
39. Проблемна ситуація.
40. Постановка та розробка наукової проблеми.
41. Вирішення проблеми та прогрес наукового пізнання.
42. Ідея як відображення об'єктивної реальності.
43. Висування, побудова та перевірка наукових гіпотез.
44. Загальна характеристика та класифікація наукових теорій.
45. Основні функції наукової теорії.
46. Спостереження як метод емпіричного рівня пізнання.
47. Порівняння та вимірювання як методи емпіричного рівня пізнання.
48. Аналіз та синтез як методи дослідження.
49. Дедукція та індукція як методи дослідження.
50. Логічне пізнання та його основні форми.
51. Моделювання як метод пізнання.
52. Теоретичний рівень пізнання.
53. Концепції відношення до істини.
54. Форми істини.

10 Підсумковий тест за модулем «Методологія наукових досліджень»

1. У структуру якого пізнавального процесу входять поняття «Антецедент» і «консеквент»?

1. Визначення.
2. Доведення.
3. Пояснення.
4. Розуміння.
5. Передбачення.

2. Вказати визначення істини, що припустимі для прагматизму:

1. Істина – це знання, що є достовірним знанням.
2. Істина – це знання, що забезпечує пристосування до дійсності.
3. Істина – це гіпотетичне рішення, яке відповідає вимогам проблеми.
4. Істина – це знання, що відповідає ситуації.

3. Що є причинами плюралізму чуттєвих даних?

1. Різноманіття явища однієї сутності.
2. Спеціалізація (специфіка) органів почуттів.
3. Родові особливості почуттєвого відображення.
4. Індивідуальні особливості почуттєвого відображення.
5. Раціональна оцінка чуттєвих даних.

4. Вказати визначення пояснення:

1. Оцінка знання з позиції деякого зразка, стандарту або принципу.
2. Умовивід щодо можливості окремих випадків.
3. Міркування, що виявляє підставу певного факту, закону або окремої теорії.

5. Що спричиняє плюралізму (різниці) в показаннях приладів?

1. Різноманіття явищ.
2. Різноманітність принципів дії приладів.
3. Різноманітність раціональних оцінок показань приладів.
4. Різниця в класах точності приладів.

6. Вказати визначення розуміння:

1. Умовивід щодо можливих окремих випадків.
2. Оцінка знання з позиції деякого зразка, стандарту або принципу.
3. Міркування, що виявляє підстави певного факту, закону або певної теорії.

7. У чому полягає причина плюралізму індукції, що отримана шляхом досвідних даних?

1. Плюралізм досвідних даних.
2. Нерозрізненість істотних і несуттєвих сторін явищ в досвіді.
3. Різноманіття теоретичних передумов індукції.
4. Просторово-часова обмеженість досвіду.
5. Різноманіття пізнавальних цілей.

8. Вказати визначення передбачення:

1. Міркування, що виявляє підставу певного факту, закону або певної теорії.
2. Умовивід щодо можливих окремих випадків.
3. Оцінка знання з позиції деякого зразка, стандарту або принципу.

9. У чому полягає причина плюралізму дедукції елементів знання з теоретичних передумов?

1. У різноманітті передумов, що неоднозначно обумовлені емпіричними даними.
2. У різноманітті додаткових припущень (крайових умов) дедуктивного виведення.
3. У різноманітті можливих логік виведення.
4. У різноманітті помилок (порушень правил) виведення.
5. У суб'єктивності (індивідуальності) пам'яті і інтуїції, що контролюють висновок.

10. Вказати визначення істини, що припустимі для когерентної концепції істини (концепції зв'язності):

1. Істина – це знання, що належить істинній системі.
2. Істина – це знання, що відповідає дійсності.
3. Істина – це знання, що пов'язане з істинним знанням.
4. Істина – це знання, що придатне для розуміння зв'язності наукового знання.

11. Вказати, що нездатна пояснити когерентна концепція істини:

1. Критерії прийняття зв'язності.
2. Належність одного і того ж знання системам знання, таким, що суперечить одне одному.
3. Відповідність знання до дійсності.
4. Необхідність віднесення знання тільки до знання.
5. Неминучість заміщення об'єкта знанням про нього.

12. Чим обумовлений плюралізм філософських передумов наукового знання?

1. Панівною ідеологією, що затемнює справжнє становище справ.
2. Схильністю вчених.
3. Непіддатливістю наукового знання до вичерпного уявлення будь-яким одним філософським вченням.
4. Відстороненістю філософських концепцій від наукового пізнання та їх безглуздістю для нього.

13. Чим відрізняються наукові передбачення від псевдонаукових?

1. Далекоглядністю.
2. Незвичністю.
3. Визначеністю.
4. Виправданістю.

14. Вказати критерії адекватності наукового знання:

1. Пристосувальна діяльність по досягненню мети.
2. Послідовне і доказове мислення.
3. Практика.
4. Моральні та естетичні почуття.
5. Почуття віри.

15. Що дає більш об'єктивне розуміння суспільних процесів?

1. Висування гіпотез.
2. Співпереживання, чуттєве втілення.
3. Спостереження, порівняння, вимірювання.
4. Теоретичне обґрунтування.
5. Зведення до наведених зразків належного.

16. Чому адекватна асиметрична відповідь на дії суперника?

1. Наявності у суперника незахищених сторін.
2. Відсутності обихідок для симетричної відповіді.
3. Прагненню ухилитися від відповіді.
4. Нездатності на відповідь.

17. Вказати, в яких стосунках можуть бути еквівалентними альтернативні наукові знання:

1. Істинності.
2. Логічності.
3. Придатності для досягнення мети.
4. Будь-яких.
5. Ніяких.

18. Що означає відносність істини в науковому пізнанні?

1. Залежність від суб'єкта.
2. Залежність від засобів пізнання.
3. Залежність від зміни об'єкта пізнання.
4. Неможливість отримання абсолютного, об'єктивного знання.

19. Що служить суб'єктивним джерелом плюралізму в науковому пізнанні?

1. Розбіжність суті і явища.
2. Різноманіття суб'єктивної схильності того, хто пізнає.
3. Різноманіття явищ однієї сутності.
4. Різноманіття дослідницьких шкіл що діють.

20. У чому полягає адекватність наукового знання?

1. Відповідності до об'єкту пізнання.
2. У придатності для досягнення мети.
3. Відповідності логічним вимогам послідовності та доказам мислення.
4. У здатності доповнити релігійну картину світу.
5. У толерантному ставленні до окультизму.

21. Під яким номером зафіксовано судження про відносність практики як критерію істини:

1. Практика суб'єктивна, оскільки залежить від цілей суб'єкта.
2. Практика випадкова, оскільки використовує наявність.
3. Практика об'єктивно обмежена можливостями даного часу.

22. Яке відношення між емпіричними еквівалентними альтернативами в науці правильно?

1. Однаково істинні, але різні за мовою.
2. Є різною істиною про різні сторони об'єкта.
3. Одна з альтернатив є більш глибокої істиною.
4. Одні з них помилкові, інші істинні.
5. Всі помилкові, бо істина одна.

23. Виберіть судження, що розкриває сутність природної мови:

1. Мова – явна угода про значення вигаданих знаків (звукових, письмових та інших).
2. Мова – засіб відображення світу і спілкування між людьми, що склався історично.
3. Мова – вживання знаків, що склалося на основі неявних угод про значення знаків.

24. У якому відношенні знаходяться різні критерії адекватності наукового знання?

1. Взаємного виключення.
2. Взаємного доповнення.
3. Незалежності і самодостатності.

25. Вказати номер неправильної відповіді на питання «Про які властивості знання можна судити, якщо воно прагматично адекватно?»

1. Про його істинність.
2. Про логічні несуперечності.
3. Про відповідність духу часу.
4. Про доцільність.

26. Вибрати правильні судження про природу логіки:

1. Логіка – відображення стійких практичних операцій.
2. Логіка – правило сформованих вживань виразів за допомогою мови.
3. Логіка – мислення за загальнозначущими правилами.
4. Логіка – це мислення відповідно до ситуації.
5. Логіка – це спадкова, природна особливість мислення.

27. У якому висловлюванні дано визначення кореспондентської концепції істини:

1. Істина – знання, що придатне для досягнення мети.
2. Істина – знання, що відповідає дійсності.
3. Істина – знання, що відповідає духу епохи, частина її культури.
4. Істина – чітке, несуперечливе знання.

28. Чим обумовлено виникнення необхідності вибору альтернатив в пізнанні?

1. Субординацією альтернатив.
2. Різноманіттям альтернатив, які здаються еквівалентними.
3. Необхідністю набути впевненості для подальших кроків у пізнанні.
4. Прагненням долати різноманіття альтернатив як свідчення хибності знання.

29. У якій формі людині відома позамова реальність?

1. У жодній, окрім мовної.
2. У формі чуттєвих даних.
3. В образах інтелектуальної інтуїції.
4. В предметах і процесах практики.
5. У формах таємничого одкровення.

30. Що означає емпірична еквівалентність альтернатив в науковому знанні?

1. Однаковість пояснювальних можливостей альтернатив.
2. Однаковість частки емпірично-змістовних елементів знання в теоретичних альтернативах.
3. Однаковість емпіричних даних, що пояснюються і передбачаються.
4. Однаковість видів залежності альтернатив від досвідних даних.

31. Який характер притаманний статистичними (імовірнісним) прогнозам?

1. Випадковий.
2. Необхідний.
3. Невизначений.
4. Певний.
5. Достовірний.
6. Можливий.
7. Об'єктивний.
8. Суб'єктивний.

32. Про що з переконливістю свідчить загальне визнання знань?

1. Про його істинності.
2. Про його логічної бездоганності.
3. Про його адекватності (відповідності чогось).
4. Про зацікавленість суспільства в такого роду знаннях.

33. Під яким номером названа філософська позиція, що визнає існуючим тільки те, що зображують наукові теорії?

1. Феноменалізм.
2. Наївний реалізм.
3. Матеріалізм.
4. Науковий реалізм.
5. Ідеалізм.

34. Чому в науковому пізнанні використовуються різні концепції істини?

1. Тому що існують різні цілі пізнання.
2. Тому що жодна концепція істини не є бездоганною.
3. Тому що кожен вчений має право на своє розуміння істини.
4. Тому що існують різні предмети пізнання.

Список рекомендованої літератури

1. Баскаков А. Я. Методология научного исследования : учеб. пособие / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – Київ : МАУП, 2004. – 216 с.
2. Будко В. В. Адекватность научного познания : монография / В. В. Будко ; ред. Л. Н. Авраменко. – Харьков : Основа, 1990. – 183 с.
3. Будко В. В. Философия науки : Учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. В. Будко. – Харьков : Консум, 2005. – 268 с.
4. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник / Н. М. Краус. – Полтава : Оріяна, 2012. – 183 с.
5. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посібник / І. П'ятницька-Позднякова. – Київ : 2003. – 116 с.
6. Стеченко, Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 317 с.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ І ПОЛІТОЛОГІЇ

**КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ПРЕДМЕТУ
«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
ВАРИАНТ № 3**

Виконавець:

студент факультету заочного навчання
4 курс, група ХарТГВ 13-2з
Костриця Богдан Тарасович
залікова книжка № 2345678

Перевірив:

Оцінка:

Харків 2017

Навчальне видання

Методичні рекомендації

для організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

**« МЕТОДОЛОГІЯ
НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ »**

*(для студентів денної та заочної форм навчання
усіх напрямів підготовки)*

Укладач **САДОВНИКОВ** Олег Костянтинович

Відповідальний за випуск *В. В. Корженко*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарової*

План 2017, поз. 251 М

Підп. до друку 18.04.2017
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60×84/16
Ум. друк. арк. 1,3
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017 р.